

Prednosti i izazovi obrazovanja kod kuće iz perspektive roditelja: kritička analiza u hrvatskom kontekstu

Marija SABLJIĆ

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilište Josip Juraj Strossmayer u Osijeku

Senka ŽIŽANOVIĆ

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilište Josip Juraj Strossmayer u Osijeku

Anamarija PANČIĆ

UDK: 37.018.1(497.5)

DOI: <https://doi.org/10.15291/ai.4883>

IZVORNI ZNANSTVENI ČLANAK

Primljeno: 16.10.2025.

SAŽETAK

KLJUČNE RIJEČI:

alternativno obrazovanje,
obrazovanje kod kuće,
pedagoški pluralizam,
prava djeteta, roditeljski
motivi.

Obrazovanje kod kuće (engl. homeschooling) predstavlja alternativni oblik obrazovanja koji se provodi u obiteljskom domu umjesto u formalnim odgojno-obrazovnim ustanovama. U Republici Hrvatskoj ovaj oblik obrazovanja nije zakonski reguliran, dok je u mnogim europskim državama integriran u zakonodavni okvir. Ovo istraživanje kritički ispituje stavove hrvatskih roditelja o prednostima i izazovima obrazovanja kod kuće te analizira čimbenike koji utječu na njihovu sklonost razmatranju ovoga obrazovnog modela uz poseban osvrt na roditeljsko pravo izbora i djetetovo pravo na kvalitetno obrazovanje. Provedeno je empirijsko istraživanje na uzorku od 80 roditelja te su dobiveni podatci kvantitativno i kvalitativno analizirani. Rezultati pokazuju da visokobrazovani roditelji iskazuju veću informiranost o obrazovanju kod kuće, dok fleksibilnost, individualizirani pristup i negativna iskustva s formalnim školskim sustavom predstavljaju glavne motivacijske čimbenike. Većina roditelja ne smatra se dovoljno kompetentnima za samostalno provođenje obrazovnog procesa, što predstavlja značajnu barijeru implementaciji ovog pristupa u hrvatski kontekst. Rad kritički raspravlja o potencijalnim rizicima nereguliranog obrazovanja kod kuće, uključujući mogućnost obrazovne zapostavljenosti i zlouporabe, te postavlja pitanje: Ako većina roditelja nije kompetentna, pod kojim uvjetima bi regulacija obrazovanja kod kuće bila opravdana? Uvažavajući rastući interes za obrazovanje kod kuće, nužno je kontinuirano znanstveno istraživanje i razmatranje mogućnosti zakonske regulative u hrvatskom kontekstu, uz osiguravanje odgovarajućih standarda kvalitete i zaštite djece.

UVOD

Obrazovanje kod kuće (engl. *homeschooling*) predstavlja alternativni oblik obrazovanja koji se provodi u obiteljskom domu umjesto u formalnim odgojno-obrazovnim ustanovama (Thomas, 2002). Ovaj pristup obrazovanju doživljava značajan rast popularnosti u brojnim europskim zemljama i Sjedinjenim Američkim Državama, gdje predstavlja zakonski priznatu i sve popularniju obrazovnu opciju.

Obitelj kao temeljna društvena jedinica ima ključnu ulogu u oblikovanju pojedinca kroz složen sustav međusobnih odnosa. Ranija iskustva i odnosi koje dijete usvaja u obiteljskom okruženju postavljaju temelje za buduće stavove prema drugim ljudima, dok se sustav vrijednosti koji oblikuje budućnost pojedinca u velikoj mjeri temelji na elementima naučenima unutar vlastite obitelji (Gruden i Gruden, 2006). Međutim, važno je napomenuti da neke obitelji, nažalost, ne uspijevaju pružiti poticajno i sigurno okruženje za optimalan razvoj djeteta (Wagner Jakab, 2008), pa se postavlja pitanje tko osigurava kvalitetu obrazovanja kada je ono u potpunosti u rukama roditelja.

U Republici Hrvatskoj obrazovanje kod kuće trenutačno nije zakonski regulirano, što hrvatsku praksu čini drukčijom od mnogih europskih zemalja. Ustav Republike Hrvatske ne navodi eksplicitno roditeljsko pravo izbora načina obrazovanja, za razliku od *Opće deklaracije o pravima čovjeka* (članak 26., stavak 3) koja roditeljima daje pravo „prednosti u izboru vrste obrazovanja za svoju djecu“ (Lubienski, 2003). Međutim, ova formulacija ne specificira opseg tog prava ni odnos prema djetetovu pravu na obrazovanje prema *Konvenciji o pravima djeteta* (članak 28. i 29., 2001). Taj pravni vakuum stvara paradoksalnu situaciju: neki roditelji u Republici Hrvatskoj *de facto* prakticiraju obrazovanje kod kuće (procjenjuje se nekoliko desetaka obitelji, prema neformalnim izvorima), ali bez pravne zaštite, nadzora kvalitete ili mehanizama zaštite djeteta. Unatoč nedostatku službene regulative raste zanimanje roditelja za razumijevanje mogućnosti i ograničenja obrazovanja kod kuće. Taj interes posebno se intenzivirao tijekom pandemije COVID-19 kada su roditelji stekli izravno iskustvo s podučavanjem vlastite djece tijekom nastave na daljinu, što je kod nekih pobudilo pitanje o dugoročnoj održivosti takva pristupa (Vijayakumar i Lawrence, 2021).

MOTIVACIJSKI ČIMBENICI I PEDAGOŠKI PLURALIZAM

Motivacijski su čimbenici za obrazovanje kod kuće višedimenzionalni, proizlaze iz osobnih uvjerenja, društvenih okolnosti i obrazovnih politika. Kao univerzalni motiv ističe se pravo roditelja da odgajaju i obrazuju svoju djecu bez uplitanja državne vlasti, odnosno roditelji žele zadržati kontrolu nad obrazovanjem svoje djece (Mayberry i sur., 1995; Kunzman, 2009). Murphy i sur. (2017) navode da upravo iz toga osnovnog motiva proizlaze i svi ostali razlozi za odabir obrazovanja kod kuće. Prema podacima iz međunarodne literature, motivacija roditelja za obrazovanje kod kuće može se kategorizirati u nekoliko skupina. Van Galen (1991) razlikuje „ideološke“ motive, koji se uglavnom odnose na vjerska i društvena uvjerenja obitelji, od „pedagoških“ motiva, gdje roditelji nastoje unaprijediti obrazovanje svoje djece individualiziranim pristupima učenju. Murphy i sur. (2017) izradili su okvir od četiriju kategorija koji objedinjuje rezultate istraživanja o motivaciji za obrazovanje kod kuće, a uključuje vjerske motive, akademske motive povezane sa školovanjem, socijalizacijske motive povezane sa školovanjem i motive koji proizlaze iz obiteljskog života. Dodatni čimbenici uključuju zabrinutost za sigurnost djeteta, nezadovoljstvo kvalitetom tradicionalnog školstva, želju za jačanjem obiteljskih veza te potrebu za fleksibilnošću obrazovnog procesa (Ray, 2021; Vijayakumar i Lawrence, 2021). Osim navedenih motiva, Cheung (2025) ističe da se pojedini roditelji za obrazovanje kod kuće odlučuju i zbog okolnosti koje su izvan njihove kontrole i koje ih na to prisiljavaju, pri čemu se razlozi za početak obrazovanja kod kuće razlikuju od onih zbog kojih roditelji odlučuju u njima ustrajati. Važno je istaknuti da se motivi za obrazovanje kod kuće mijenjaju tijekom vremena, pri čemu određeni razlozi postaju manje relevantni, dok drugi postupno postaju istaknutiji.

Važnost ove teme posebno je naglašena u kontekstu pedagoškog pluralizma kao pokazatelja demokratskog i otvorenog društva. Pedagoški pluralizam podrazumijeva prihvaćanje različitih pristupa obrazovanju i omogućava roditeljima izbor obrazovne opcije koja najbolje odgovara potrebama njihova djeteta. U zemljama s razvijenim pedagoškim pluralizmom obrazovanje kod kuće predstavlja jednu od legitimnih opcija unutar šireg spektra obrazovnih mogućnosti. Obrazovanje kod kuće doprinosi pedagoškom pluralizmu kao pokazatelju prihvaćanja alternativnih pedagoških pravaca. Pedagoški i školski pluralizam u svakoj zemlji ovisi o postojanju političkog pluralizma te razvoju demokratskih odnosa u društvu (Spasenović i Vujisić Živković, 2017).

Empirijska istraživanja iz različitih zemalja pružaju različite rezultate o učinkovitosti obrazovanja kod kuće. Dok neki autori ističu prednosti poput individualiziranog pristupa, bolje socijalizacije i viših akademskih postignuća (Romanowski, 2001; Dumas i sur., 2010; Kunzman i Gaither, 2013; Medlin, 2013; de Laat i sur., 2020), drugi upozoravaju na izazove vezane uz roditeljske kompetencije, socijalizacijske mogućnosti i potencijalne rizike (West, 2009; Carlson, 2020; Deala Hangad, 2024; Baihaqi, 2025). Ta kompleksnost zahtijeva daljnje istraživanje specifično usmjereno na hrvatski kontekst.

S obzirom na rastuće zanimanje za alternativne oblike obrazovanja u Republici Hrvatskoj, posebno nakon iskustava s nastavom na daljinu tijekom pandemije COVID-19, postoji potreba za empirijski utemeljenim razumijevanjem stavova hrvatskih roditelja o obrazovanju kod kuće. Takvo istraživanje može pružiti vrijedne uvide za buduće diskusije o mogućoj implementaciji ovog pristupa u hrvatskome obrazovnom sustavu.

OBRAZOVANJE KOD KUĆE U HRVATSKOM I MEĐUNARODNOM KONTEKSTU

Obvezno školovanje na području današnje Republike Hrvatske uvedeno je 1774. godine reformom Marije Terezije koja je donijela *Opći školski red*. Zanimljivo je da uredba nije propisivala nužno pohađanje škole, već su roditelji bili odgovorni za obrazovanje djece, bilo kroz formalnu nastavu ili školovanje kod kuće (de Laat i sur., 2020).

U *Općoj deklaraciji o pravima čovjeka* roditeljima se daje pravo da biraju najprikladniji oblik obrazovanja koji će odgovarati potrebama njihova djeteta (Lubienski, 2003). Međutim, Ustav Republike Hrvatske ne navodi eksplicitno da roditelji imaju pravo birati u kojem će se obliku obrazovati njihovo dijete.

Prema podacima EACEA-e i mreže Eurydice (2018), u većini europskih zemalja koje dopuštaju obrazovanje kod kuće napredak učenika redovito se prati i ocjenjuje provedbom pisanih ispita. Provjeravanje i ocjenjivanje provodi se najmanje jednom godišnje, što se razlikuje među zemljama. Konkretno, u Austriji, Crnoj Gori, Češkoj, Estoniji, Francuskoj, Italiji, Mađarskoj i Norveškoj obvezna je provedba ocjenjivanja jednom godišnje, a ponekad i češće. Ako dijete ne položi ispit, mora se vratiti u školu. Unatoč reputaciji obrazovne izvrsnosti finski obrazovni sustav gotovo ne tolerira obrazovanje kod kuće (manje od 0,01 % djece),

smatrajući da škola pruža nenadomjestivo okruženje za socijalizaciju i jednakost.

U Sjedinjenim Američkim Državama, u kojima je ovaj oblik obrazovanja najrasprostranjeniji, zastupljenost obrazovanja kod kuće iznosi 7 % – 9 %, odnosno ono uključuje 4 – 5 milijuna učenika školskog uzrasta (Ray, 2021). Regulacija obrazovanja kod kuće značajno se razlikuje u pojedinim državama, što otežava definiranje smjernica o njegovoj provedbi, učinkovitim pristupima, učestalosti i načinu vrednovanja te drugim važnim pitanjima ovog oblika obrazovanja. Iz navedenoga zaključujemo da uspješna regulacija zahtijeva: (1) jasne standarde kvalitete, (2) redovite vanjske provjere, (3) mehanizme intervencije kada dijete ne napreduje, (4) stručnu podršku roditeljima i (5) značajne financijske i administrativne resurse za nadzor. Pitanje je ima li Republika Hrvatska kapacitete za implementaciju takva sustava.

METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Cilj istraživanja

Cilj istraživanja bio je ispitati roditeljsku percepciju i iskustva obrazovanja kod kuće kao alternativnoga obrazovnog koncepta te istražiti diskrepanciju između roditeljskih želja, percipiranih kompetencija i implikacija za djetetovu dobrobit.

Hipoteze

Na temelju pregleda relevantne literature postavljene su sljedeće hipoteze:

- H1: Roditelji s višom razinom obrazovanja (visokoškolska razina) pokazuju značajno veću informiranost o konceptu obrazovanja kod kuće i njegovoj zakonskoj regulativi u odnosu na roditelje sa srednjoškolskim obrazovanjem.
- H2: Postoji statistički značajna pozitivna korelacija između specifičnih motivacijskih determinanti (fleksibilnost obrazovnog procesa, individualizacija pristupa, negativna iskustva s formalnim obrazovnim sustavom) i roditeljske sklonosti razmatranju obrazovanja kod kuće kao obrazovne alternative.
- H3: Roditelji koji iskazuju višu razinu zadovoljstva postojećim institucionalnim obrazovnim sustavom pokazuju statistički značajno nižu sklonost

- razmatranju obrazovanja kod kuće kao obrazovne opcije za svoju djecu.
- H4: Roditelji koji identificiraju veći broj prednosti obrazovanja kod kuće pokazuju statistički značajno višu sklonost odabiru ovoga obrazovnog modela za svoju djecu.
- H5: Većina roditelja ne percipira vlastitu kompetentnost kao zadovoljavajuću za autonomno provođenje obrazovnog procesa kod kuće, što se manifestira niskom samoprocjenom sposobnosti evaluacije napredovanja učenika, uspostavljanja pedagoškog odnosa učitelj – učenik i planiranja kurikularnih aktivnosti.

Uzorak i postupak

Ciljana skupina ovog istraživanja bili su roditelji djece školske dobi. Analiza podataka provedena je na temelju odgovora prigodnog uzorka od 80 ispitanika. U istraživanju je sudjelovalo 66 majki (82,5 %) i 14 očeva (17,5 %). Što se tiče stupnja obrazovanja, 31 ispitanik (38,8 %) ima završeno srednjoškolsko obrazovanje, dok je 49 ispitanika (61,3%) visoko obrazovano. Većina ispitanika dolazi iz Vukovarsko-srijemske županije (28 ispitanika, 35 %), slijedi Grad Zagreb s 15 ispitanika (18,8 %), a zatim Osječko-baranjska županija s 14 sudionika (17,5 %). Podatci pokazuju da je 60 % ispitanika (N=48) potpuno upoznato s pojmom obrazovanja kod kuće, dok je 36,3 % ispitanika (N=29) čulo za pojam, ali nije sigurno na što se odnosi. Samo 3,8 % ispitanika (N=3) nije upoznato s pojmom. Rezultati pokazuju da 22 ispitanika (27,5 %) razmatraju obrazovanje kod kuće kao opciju za svoju djecu, dok 58 ispitanika (72,5 %) ne razmatra ovu mogućnost.

Instrument i postupak prikupljanja podataka

Podatci su prikupljeni anketnim upitnikom kreiranim u *Google* obrascu koji se *online* putem objavljivao na društvenim mrežama s uputom da je namijenjen roditeljima. Sudjelovanjem u istraživanju ispitanicima je osigurana potpuna anonimnost te je provedeno u skladu s etičkim standardima istraživanja. Upitnik se sastojao od 48 pitanja, od čega su 44 pitanja bila zatvorenog, a četiri pitanja otvorenog tipa. Instrument je bio strukturiran u šest odjeljaka:

1. Sociodemografski podatci (spol, stupanj obrazovanja, zaposlenost, županija stanovanja, dob, broj djece)

2. Motivacija roditelja za obrazovanje kod kuće (10 tvrdnji)
3. Prednosti obrazovanja kod kuće (7 tvrdnji)
4. Izazovi obrazovanja kod kuće (7 tvrdnji)
5. Stavovi o školi i školskom sustavu (9 tvrdnji)
6. Pitanja otvorenog tipa (4 pitanja)

Za zatvorena pitanja korištena je petostupanjska Likertova ljestvica (1 = u potpunosti se ne slažem, 5 = u potpunosti se slažem). Cronbach alpha koeficijenti pouzdanosti za glavne su skale bili: motivacija ($\alpha=0,84$), prednosti ($\alpha=0,88$), izazovi ($\alpha=0,79$), stavovi o školi ($\alpha=0,82$), što upućuje na dobru internu konzistentnost.

Analiza podataka

Za kvantitativnu analizu korištena je deskriptivna statistika, t-test za nezavisne uzorke i Pearsonova korelacija. Kvalitativna analiza otvorenih pitanja provedena je metodom tematske analize prema Braun i Clarke (2006), koja omogućuje identificiranje, analizu i interpretaciju obrazaca (tema) unutar kvalitativnih podataka. Kodiranje je provedeno induktivno, pri čemu su teme prepoznate iz samih podataka bez pokušaja uklapanja u postojeći teorijski okvir.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Rezultati testiranja hipoteza

Hipoteza H1: Informiranost o obrazovanju kod kuće prema stupnju obrazovanja

TABLICA 1. T-test za razlike u informiranosti prema stupnju obrazovanja

Varijabla	Stupanj obrazovanja	N	M	SD	t	p	Cohen's d
upoznatost s pojmom	srednjoškolsko	31	3,19	0,70	-4,63	<0,001**	1,06
	visokoškolsko	49	3,78	0,42			
zakonska regulativa	srednjoškolsko	31	2,16	1,49	-0,98	>0,05	0,23
	visokoškolsko	49	2,51	1,60			

Napomena: ** $p < 0,001$

T-testom utvrđena je statistički značajna razlika u upoznatosti s pojmom obrazovanja kod kuće između visokoobrazovanih roditelja ($M=3,78$) i roditelja sa srednjoškolskim obrazovanjem ($M=3,19$), $t(78) = -4,63$, $p < 0,001$, što ukazuje na važnost ove razlike. Hipoteza H1 djelomično je potvrđena.

Hipoteza H2: Motivacijski čimbenici i sklonost obrazovanju kod kuće

TABLICA 2. T-test za motivacijske varijable prema sklonosti razmatranju obrazovanja kod kuće

Varijabla	Razmatranje	N	M	SD	t	p	Cohen's d
negativna iskustva	da	22	3,36	1,33	5,00	<0,001**	1,25
	ne	58	1,81	1,21			
individualni pristup	da	22	4,73	0,55	7,90	<0,001**	2,26
	ne	58	2,40	1,34			
fleksibilnost učenja	da	22	4,86	0,47	5,81	<0,001**	1,68
	ne	58	3,14	1,36			

Napomena: ** $p < 0,001$

Svi testirani motivacijski čimbenici pokazuju statistički značajne razlike između skupina roditelja. Najveći učinak ima mogućnost individualnog pristupa ($d=2,26$), što sugerira da je ovo najizraženiji razlikovni čimbenik između skupina. Hipoteza H2 u potpunosti je potvrđena.

Hipoteza H3: Zadovoljstvo školskim sustavom i sklonost obrazovanju kod kuće

TABLICA 3. T-test za stavove o školskom sustavu prema sklonosti razmatranju obrazovanja kod kuće

Varijabla	Razmatranje	N	M	SD	T	p	Cohen's d
sigurnost u školi	da	22	2,41	1,01	-6,41	<0,001**	1,58
	ne	58	3,88	0,88			
vrijednosti škole	da	22	1,95	0,79	-6,13	<0,001**	1,66
	ne	58	3,48	1,06			
kvaliteta nastave	da	22	2,00	0,98	-6,97	<0,001**	1,80
	ne	58	3,60	0,90			

Napomena: ** $p < 0,001$

Roditelji koji ne razmatraju obrazovanje kod kuće iskazuju značajno veće zadovoljstvo školskim sustavom u svim mjerenim aspektima. Hipoteza H3 u potpunosti je potvrđena.

Hipoteza H4: Percepcija prednosti i sklonost obrazovanju kod kuće

TABLICA 4. T-test za percepciju prednosti obrazovanja kod kuće

Varijabla	Razmatranje	N	M	SD	t	p	Cohen's d
sigurnost u školi	da	22	2,41	1,01	-6,41	<0,001**	1,58
	ne	58	3,88	0,88			
vrijednosti škole	da	22	1,95	0,79	-6,13	<0,001**	1,66
	ne	58	3,48	1,06			
kvaliteta nastave	da	22	2,00	0,98	-6,97	<0,001**	1,80
	ne	58	3,60	0,90			

Napomena: ** $p < 0,001$

Roditelji koji razmatraju obrazovanje kod kuće percipiraju značajno veće prednosti u svim testiranim aspektima. Iznimno velike veličine učinka ($d > 2,5$ za dvije varijable) upućuju na gotovo potpunu diferencijaciju između skupina, iz čega proizlazi pitanje percipiraju li ove dvije skupine roditelja potpuno različite realnosti obrazovnog sustava. Hipoteza H4 u potpunosti je potvrđena.

Hipoteza H5: Percepcija vlastite kompetentnosti

TABLICA 5. Deskriptivna statistika za percepciju roditeljskih kompetencija

Varijabla	N	M	SD
Ne znam vrednovati napredak.	80	3,29	1,48
Izazovno je uspostaviti odnos učitelj – učenik.	80	3,78	1,32
Ne mogu bolje planirati od nastavnika.	80	3,69	1,46

TABLICA 6. Korelacije između varijabli roditeljskih kompetencija

Varijabla	1.	2.	3.
vrednovanje napretka	-	0,47**	0,73**
odnos učitelj – učenik		-	0,65**
planiranje nastave			-

Napomena: ** $p < 0,001$

Visoke srednje vrijednosti ($M > 3,29$) i značajne pozitivne korelacije upućuju na to da roditelji percipiraju nedovoljnu kompetentnost za provođenje obrazovanja kod kuće. Međutim, važno je primijetiti da ovdje mjerimo samoprocjenu kompetencija, a ne objektivne sposobnosti. Dunning-Krugerov efekt sugerira da nekompetentni pojedinci često precjenjuju svoje sposobnosti, dok kompetentniji podcjenjuju (Dunning, 2011). Pitanje je jesu li roditelji koji se osjećaju nekompetentnima zaista nekompetentni ili su obrazovaniji roditelji realniji u samoprocjeni. Hipoteza H5 u potpunosti je potvrđena.

Kvalitativni rezultati

Analiza odgovora na pitanja otvorenog tipa (tablica 7) provedena je metodom tematske analize i identificirala je nekoliko glavnih tematskih kategorija koje pružaju dublji uvid u stavove roditelja.

TABLICA 7. Pregled glavnih tema i frekvencija u kvalitativnoj analizi

Glavna tema	Podteme	Frekvencija (%)
Motivi za razmatranje	individualizirani pristup	26,7
	eksplicitno odbijanje	23,8
	sigurnosni razlozi	13,9
	nezadovoljstvo sustavom	11,9
	moralni/vjerski razlozi	5,0
Percepcija kompetencija	Ne osjećam se kvalificiranim.	51,9
	Osjećam se kvalificiranim.	29,6
	nesigurnost	18,5

Glavna tema	Podteme	Frekvencija (%)
Socijalizacijske mogućnosti	izvanškolske aktivnosti	27,7
	obitelj i prijatelji	18,8
	zabrinutost / nema mogućnosti	14,9
Pristup kurikulumu	Ne znam / nisam razmišljao.	37,5
	prema potrebama djeteta	26,3
	prilagodba postojećeg	17,5

Motivi za razmatranje obrazovanja kod kuće

Individualizirani pristup bio je najčešći motiv obrazovanja kod kuće (26,7%), pri čemu roditelji ističu važnost prilagodbe tempu učenja: „Moj glavni razlog bi bio što bi moje dijete moglo učiti i obrađivati gradivo svojim tempom, a ne brzinski, kako se to očekuje u školi. Dijete bi imalo više vremena za obradu gradiva i obradu istoga na svoj način, što smatram učinkovitije nego kada svi moraju učiti na isti način.“

Jedan roditelj koji profesionalno radi s djecom objašnjava: „Prvenstveno smatram da današnje školstvo nikako ne prati napredak vremena. Djecu se i dalje ukalupljuje po potrebi države i umanjuje sposobnost kritičkog razmišljanja. Također radim s djecom izvan sustava koristeći individualan pristup, inovativnije metode te sam više usmjerena na interes djeteta.“

Roditelj s darovitim djetetom objašnjava: „Darovito dijete koje je okruženo slabijim učenicima, a ima veći kapacitet za usvajanje znanja i vještina za koje ostali učenici te dobi nemaju ni sposobnost ni interes. Gubljenje vremena na detalje koje je dijete već savladalo.“

Posebno je zanimljivo da 23,8 % ispitanika eksplicitno navodi da ne razmatraju obrazovanje kod kuće. Jedan ispitanik ističe: „S razlogom postoje škole i mislim da roditelji nisu adekvatni da školuju svoju djecu kod kuće. Zato postoje učitelji, nastavnici i profesori.“ Drugi dodaje: „Apsolutno nikakvi. Djetetu treba učitelj koji nije roditelj, kao i interakcija s vršnjacima i različitim drugima.“

Sigurnosni razlozi predstavljaju treći najčešći motiv obrazovanja kod kuće (13,9 %), s jednostavnim odgovorima ispitanika: „Uglavnom sigurnosni razlozi.“, „Razmotrila bih možda samo zbog bolje sigurnosti kod kuće.“ ili izravno:

„Želim svoje dijete sačuvati od vršnjačkog nasilja.“ Jedan roditelj dodaje: „Također škola ne čini ništa u vezi s nasiljem.“

Nezadovoljstvo obrazovnim sustavom (11,9 %) manifestira se kroz opsežne kritike ispitanika: „Nezadovoljstvo tradicionalnim metodama – učenje u školama uglavnom je prisilno, ne sviđa mi se sustav vrednovanja te se učitelji često obraćaju djeci s nepoštovanjem. Neke od vrijednosti koje se uče u školi u suprotnosti su s našim obiteljskim vrijednostima. Osim toga, mislim da je tradicionalno hrvatsko školstvo jednostrano, ne potiče cjelovit razvoj djece, te ih ne priprema dovoljno za daljnji život.“

Drugi roditelj oštrije kritizira: „Nemogućnost izbora vrste obrazovanja svog djeteta, državne škole su tvornice nekretnih nekritičkih nezainteresiranih mladih ljudi i to ne želim ni za jedno dijete, ponajmanje za svoje.“

Jedan roditelj navodi konkretan problem: „Previše frontalne nastave, premalo projektne nastave, nema međupredmetne suradnje.“

Moralni i vjerski razlozi obrazovanja kod kuće (5 %) izraženi su kroz duboka uvjerenja ispitanika: „Moralni razlozi na prvom mjestu. Cilj mi je ne izlagati dijete bilo kakvom utjecaju koje bi bilo pogubno za spasenje njegove duše.“ Drugi roditelj objašnjava: „Kao roditelj sam u potpunosti odgovorna za nadnaravnu vjeru svojeg djeteta i ne želim da ni na koji način bude ugrožena sa stvarima koje se uče u školi.“ Ti religijski motivi otvaraju važno pitanje ima li dijete pravo na izloženost različitim perspektivama ili roditelji imaju apsolutno pravo oblikovati djetetov svjetonazor. Bartholet (2020) argumentira da ekstremna religijska izolacija u obrazovanju kod kuće može uskratiti djetetu autonomiju i pravo na otvorenu budućnost.

Pojedini roditelji navode i praktične razloge poput stresa: „Dijete ne bi više imalo stres od svakodnevnog ispitivanja, od nezdravog natjecanja među učenicima, stres od nervoznih i često preumornih i nedovoljno motiviranih učitelja.“

Percepcija vlastite kvalificiranosti

Više od polovine ispitanika (51,9 %) ne osjeća se kvalificiranima za poučavanje, s najčešćim objašnjenjem: „Ne, nisam učiteljske ni profesorske struke.“

Jedan roditelj detaljnije objašnjava svoju dilemu: „Nažalost, nekad moram biti kvalificirana jer nekih nastavnika nedostaje, neki loše predaju, ali usprkos tome i dalje mislim da su ljudi koji su studirali neki predmet, stručniji i

iskusniji od mene. I da dijete bolje uči od njih nego od mene (već isprobano tijekom tzv. online nastave).“

Drugi roditelj dodatno pojašnjava ističući vlastito iskustvo: „Ne, jer moje školovanje nije proteklo onako kako bih željela za svoje dijete tako da smatram da nisam dovoljno kvalificirana.“

Roditelji koji se osjećaju kvalificiranima za obrazovanje kod kuće (29,6 %) uglavnom imaju formalno pedagoško obrazovanje: „Da, jer sam učitelj, ali većina roditelja to nije, pa smatram da nemaju određene kompetencije koje su potrebne za obrazovanje djece.“

Jedna majka s pedagoškim obrazovanjem detaljno objašnjava: „Ja sam završila učiteljski studij i radim u području obrazovanja, i svakodnevno poučavam, i imam izrazito visoko razvijene kompetencije za pripremu sadržaja za učenje i poučavanje, posebice prilagodbu prema potrebama djeteta s obzirom na odgojno-obrazovne potrebe.“

Posebno je zanimljiv stav jednog roditelja učitelja: „Da, potpuno. Prvo, po struci sam učitelj i pedagog, a drugo, čak i da nisam, ljubav prema djeci motivirala bi me da naučim i ono što ne znam, a što želim prenijeti djetetu.“

U analizi podataka izdvaja se stajalište jednog roditelja koji, unatoč formalnom obrazovanju, ističe važnost institucionaliziranog obrazovanja: „Iako sam učitelj, ne vidim razloga da podučavam svoju djecu. Za to postoji škola koja je privilegija civiliziranog društva.“

Drugi roditelj učitelj dijeli sličan stav: „Ne, nikako. Kad bi svatko podučavao vlastito dijete, prosvjetni radnici ne bi bili potrebni.“

Jedan roditelj iskreno priznaje: „I sama sam učiteljica, ali ne osjećam se dovoljno kvalificiranom.“ Ove izjave ukazuju na diskrepanciju: čak i formalno kvalificirani roditelji često smatraju da ne mogu ili ne trebaju poučavati vlastitu djecu. To sugerira da pedagoška kompetencija nije jedini čimbenik te da odnos roditelj – dijete može biti u fundamentalnom sukobu s dinamikom odnosa učitelj – učenik.

Socijalizacijske mogućnosti

Izvanškolske aktivnosti ispitanici prepoznaju kao najčešću mogućnost socijalizacije (27,7 %): „izvanškolske aktivnosti (sport, ples, zbor i sl.)“ ili detaljnije: „pohađanje izvanškolskih aktivnosti (folklor, glazbena škola, šah i druge aktivnosti sukladno interesima djece).“

Obitelj i obiteljski prijatelji predstavljaju drugu mogućnost socijalizacije prema mišljenju ispitanika (18,8 %): „Djeca se normalno mogu socijalizirati s djecom i odraslima iz svog susjedstva i obitelji.“ ili „Vidim zajednička okupljanja, izleti koje sami izaberemo (a ne da su nametnuti), proslave rođendana itd.“

Jedan roditelj opisuje: „Druženje s rođacima ili s djecom roditeljevih prijatelja jer svoje prijatelje nema.“

Međutim, značajan udio ispitanika (14,9 %) izražava ozbiljnu zabrinutost za socijalizacijske mogućnosti: „Ne postoje aktivnosti koje bi djecu socijalizirale kod obrazovanja kod kuće. Jedini razlog zašto bi neki roditelji djecu obrazovali kod kuće su potpuna kontrola i ‘vlasništvo’ nad djetetom.“

Drugi ispitanici skeptično dodaju: „Nikakve.“ ili „Ne vidim takve aktivnosti i prilike kao moguće jer se nikada ne bih odlučio na obrazovanje djeteta kod kuće.“

Suprotno navedenom, neki roditelji ističu školu kao nezamjenjivo mjesto socijalizacije (7,9 %): „Najveći nedostatak obrazovanja kod kuće je nedostatak socijalizacije. Školu smatram važnijom kao mjesto socijalizacije nego učenja sadržaja budući da je sadržaj danas dostupan u raznim oblicima, a djeca se izvan škole slabo druže i radije biraju virtualnu stvarnost.“

Drugi ispitanik zaključuje: „Nikakve. Dijete treba biti u školi i družiti se s ostalom djecom.“ ili „Nepotreban problem za rješavanje. U školi imaju sve.“

Međutim, postoje i pozitivniji stavovi roditelja: „Prilike se pružaju u parku, ali to nije jednaka situacija kao u školi. Nije isto pod nadzorom roditelja ili pod nadzorom učitelja.“

Jedan roditelj koji podržava obrazovanje kod kuće objašnjava: „Socijalizacija je precijenjena u klasičnom smislu. Svako dijete kada se emocionalno razvije i mozak dovoljno sazrije može se socijalizirati bez problema. Druženje s djecom koja se *homeschoolaju*...“

Ispitanici spominju i organizirane mogućnosti za socijalizaciju: „U zemljama gdje je školovanje kod kuće legalno, obitelji često organiziraju grupe učenika koji zajedno uče, organiziraju radionice, izlete i sl.“ Istraživanja pokazuju da socijalizacija u obrazovanju kod kuće može biti primjerena ako je strukturirana (Medlin, 2013), ali kvaliteta ostaje predmet propitivanja jer socijalizacija u homogenim skupinama (ista socioekonomska pozadina, slične vrijednosti roditelja) ne pruža izloženost raznolikosti koju pruža tradicionalna škola. Pitanje je ima li dijete pravo na tu raznolikost.

Pristup kreiranju kurikuluma

Najveći udio ispitanika (37,5 %) ne razmišlja o pristupu kreiranju kurikuluma ili ne zna kako pristupiti, s kratkim odgovorima: „Ne znam.“, „Nikakav.“, „Nisam razmišljala o tome.“

Roditelji koji bi osmislili kurikulum prema potrebama djeteta (26,3 %) predlažu fleksibilne pristupe: „Pratila bih ritam djeteta te povezivala gradivo različitih predmeta.“ ili „Zadržavali bi se duže na jednom predmetu kako bi ga bolje obradili, pratila bih ritam i zanimanja djeteta.“

Jedan roditelj jednostavno kaže: „Smanjenje opterećenja na djecu s nebitnim stvarima.“

Drugi roditelj detaljnije objašnjava: „Želim da svoju djecu učim praktičnim stvarima, da npr. znaju šivati, plesti, kuhati, stvarati svojim rukama. Želim svoju djecu pripremiti za život, želim ih naučiti kritički razmišljati i da poznaju retoriku.“

Oni ispitanici koji bi prilagodili postojeći kurikulum (17,5 %) imaju konkretniji plan: „Vjerojatno bih uzela naš hrvatski kurikulum i to neko dosta starije izdanje, prilagodila bih ga i nadogradila. Dijete bih pratila i nastojala ga što objektivnije ocijeniti.“

Detaljniji pristup objašnjava jedan roditelj: „Koristila bih se interesima svoje obitelji, tj. djece, okvirnim kurikulumom koji je propisan u RH, ali bih smanjila gradivo koje smatram nepotrebnim. Također bih se koristila i raznim izvorima s interneta i kurikulumom škola engleskoga govornog područja.“

Drugi roditelj predlaže sustavniju potporu: „Roditelji ne bi sami trebali kreirati kurikulum, za to bi trebali postojati dobra sustavno razvijena podrška, propisani dokumenti kojima se propisuje što se radi i kako se prati napredak kako bi se osigurala kvaliteta i održivost ovog pristupa.“

Mali udio roditelja (4,9 %) smatra da bi kreiranje kurikuluma trebalo prepuštiti stručnjacima: „Roditeljski kurikulum ne postoji. Kurikulum trebaju kreirati stručni, a ne podobni, a posebno ne roditelji.“ Jedan roditelj tomu dodaje: „Mislim da roditelji nisu dovoljno kompetentni kreirati kurikulum i objektivno pratiti napredak djeteta.“ Ti odgovori ispitanika ukazuju na paradoks: roditelji koji razmatraju obrazovanje kod kuće zbog individualizacije često nemaju jasnu viziju kako bi ga implementirali. To postavlja ozbiljno pitanje je li entuzijazam za obrazovanje kod kuće dovoljan za njegovu uspješnu implementaciju.

RASPRAVA

Rezultati provedenog istraživanja pružaju vrijedne uvide u stavove hrvatskih roditelja o obrazovanju kod kuće i čimbenike koji utječu na njihovu sklonost razmatranju ovoga alternativnog obrazovnog modaliteta.

Informiranost roditelja o obrazovanju kod kuće

Visokoobrazovani roditelji pokazuju značajno veću informiranost o obrazovanju kod kuće (H1 djelomično potvrđena), što je u skladu s međunarodnim nalazima istraživanja (Grunzke, 2010; Mazama i Lundy, 2015; Wang i sur., 2019). Međutim, važno je naglasiti da je u ovom istraživanju ispitivana samo-procijenjena informiranost roditelja, a ne objektivno znanje. Kvalitativni nalazi pokazuju da čak i „informirani“ roditelji često nemaju jasnu predodžbu o konkretnim zahtjevima obrazovanja kod kuće – 37,5 % ispitanika ne zna kako bi pristupilo kurikulumu.

Motivacijski čimbenici za obrazovanje kod kuće

Potvrđene hipoteze H2 i H4 pokazuju da roditelji koji razmatraju obrazovanje kod kuće snažno vjeruju u njegove prednosti, posebno individualizaciju (Cohen's $d=2,26$). Kvalitativna analiza potvrđuje individualizirani pristup kao najčešći motiv (26,7 %), što je u skladu s rezultatima drugih međunarodnih istraživanja (Green i Hoover-Dempsey, 2007; Jolly i sur., 2013; Kunzman i Gaither, 2013).

Roditelji koji prepoznaju veće prednosti obrazovanja kod kuće pokazuju veću sklonost njegovu odabiru. Ovaj je podatak u skladu s teorijom planiranog ponašanja (Ajzen, 1991), prema kojoj stavovi prema ponašanju utječu na namjere i konačno ponašanje. Navedeno je potvrđeno i u ranijim istraživanjima autora Thomas (2016), Guterman i Neuman (2017) i Ray (2017) čiji su rezultati potvrdili pozitivnu korelaciju percepcije prednosti obrazovanja kod kuće s većom tendencijom odabira obrazovanja kod kuće.

Međutim, važno je kritički propitati razloge roditelja za obrazovanje kod kuće. Negativna iskustva s vlastitim školovanjem javljaju se kao značajan motiv, što sugerira da pojedini roditelji obrazovanje kod kuće vide kao „ispravku“ vlastitih traumatiziranih obrazovnih biografija. Navedeno je u skladu s ranijim

nalazima istraživanja Arai (2000) i Wyatt (2007). Postavlja se pitanje je li ova motivacija usmjerena na dobrobit djeteta ili na roditeljsku potrebu za kontrolom i „ispravkom“ prošlosti.

Percepcija školskog sustava

U potpunosti potvrđena hipoteza H3 pokazuje jasnu polarizaciju mišljenja ispitanika, oni koji su nezadovoljni školskim sustavom razmatraju alternative, što je logično te je u skladu s rezultatima istraživanja Noel i sur. (2013). Kvalitativna analiza rezultata otkriva duboku razočaranost ispitanika: škole kao „tvornice nekreativnih, nekritičnih mladih ljudi“. Međutim, važno je naglasiti da 72,5 % roditelja ne razmatra obrazovanje kod kuće, što sugerira da je većina ispitanika zadovoljna sustavom ili ne vidi obrazovanje kod kuće kao održivo rješenje.

Roditeljska kompetentnost kao ključna prepreka

Potvrđena hipoteza H5 ukazuje na najveći problem: percipiranu nekompetentnost ispitanika. Čak 51,9 % roditelja eksplicitno navodi svoju nedovoljnu kvalificiranost, a dodatnih 37,5 % ne zna kako bi pristupilo kreiranju kurikulu-ma ili ne razmišlja o tome. Ukupno gledano, više od polovine ispitanika izravno ili neizravno iskazuje nedovoljnu kompetentnost za obrazovanje kod kuće. Taj rezultat u skladu je s istraživanjima Jolly i sur. (2013) koji su dokumentirali da većina roditelja percipira nedovoljnu kompetentnost za autonomno provođenje obrazovnog procesa. Također, ukazuje na potrebu razmatranja odnosa između roditeljskih uvjerenja i stvarnih pedagoških kompetencija. To predstavlja ključni uvid za buduće razmatranje implementacije obrazovanja kod kuće u Republici Hrvatskoj.

Dadić (2012) postavlja validno pitanje kako se može razmatrati obrazovanje bez odgovarajuće pedagoške naobrazbe, što može obezvrjeđivati obrazovanje svih učitelja i nastavnika. Navedeno sugerira potrebu za sustavnom podrškom i edukacijom roditelja ako bi se obrazovanje kod kuće implementiralo u hrvatski kontekst. Pri tomu glavni izazovi obrazovanja kod kuće uključuju pitanja socijalizacije, varijabilnost akademskih postignuća, složenost planiranja i provođenja obrazovnog procesa te poteškoće u uspostavljanju odnosa učitelj – učenik unutar postojeće roditeljsko-dječje dinamike.

Socijalizacijske mogućnosti

Analiza stavova o socijalizaciji pokazuje mješovite rezultate. Dok neki roditelji prepoznaju mogućnosti u izvanškolskim aktivnostima i obiteljskim mrežama, značajan udio (14,9 %) izražava zabrinutost oko nedostatka socijalizacijskih prilika. To je u skladu s međunarodnim istraživanjima koja pokazuju da je socijalizacija jedan od najčešće postavljanih pitanja u vezi s obrazovanjem kod kuće (Medlin, 2013). Socijalizacijske mogućnosti djece koja se obrazuju kod kuće očituju se u stjecanju najvećeg broja prijatelja unutar ulice ili četvrti gdje žive, pri čemu se roditelji brinu za različite interakcije.

Ograničenja istraživanja

Važno je spomenuti nekoliko ograničenja ovog istraživanja. Prvo, korišten je prigodni uzorak koji možda nije u potpunosti reprezentativan za hrvatsku populaciju roditelja. Drugo, veći udio visokoobrazovanih roditelja u uzorku može utjecati na mogućnost uopćavanja rezultata. Treće, neki aspekti obrazovanja kod kuće, posebno dugoročni ishodi, ne mogu se adekvatno istražiti isključivo istraživanjem stavova. Nadalje, u ovom istraživanju izostala je dječja perspektiva. Istraživanje razmatra obrazovanje kod kuće kao roditeljski izbor, implicitno pretpostavljajući da roditeljska želja legitimira praksu. Međutim, *Konvencija o pravima djeteta* (članak 12.) eksplicitno priznaje djetetovo pravo na izražavanje mišljenja u svim pitanjima koja ga se tiču, uključujući obrazovanje.

Implikacije za politiku i praksu

Rezultati ovog istraživanja imaju nekoliko važnih implikacija. Prvo, postojanje značajnog interesa za obrazovanje kod kuće (27,5 % ispitanika razmatra ovu opciju) sugerira potrebu za ozbiljnim razmatranjem mogućnosti zakonske regulative u Republici Hrvatskoj.

Drugo, jasno izražena nesigurnost roditelja oko vlastitih kompetencija ukazuje na potrebu za sustavnom podrškom, uključujući edukacijske programe, mentorstvo i pristup obrazovnim resursima.

Treće, zabrinutost oko socijalizacije naglašava važnost razvoja mreža podrške i mogućnosti za društvenu interakciju djece koja se obrazuju kod kuće.

Uz uspostavljanje zakonske regulative obrazovanja kod kuće koja još ne postoji, u hrvatskom bi kontekstu resursi trebali biti usmjereni na *rješavanje problema koje roditelji identificiraju u postojećem sustavu*: frontalna nastava, nedovoljna individualizacija, vršnjačko nasilje, nepoštovanje učitelja prema djeci, neuravnoteženost između akademskog i cjelovitog razvoja. Ako se uspostavi zakonska regulativa, minimalni uvjeti moraju uključivati:

1. obvezne godišnje vanjske provjere znanja
2. roditeljsku edukaciju i certificiranje prije odobrenja obrazovanja kod kuće
3. jasne kriterije u kojim situacijama dijete mora biti vraćeno u redovno školovanje
4. mehanizme zaštite djeteta – redovite vanjske provjere
5. transparentnost i redovito izvješćivanje o napretku djeteta
6. pravo djeteta na pristup resursima (knjižnice, laboratoriji, sportski sadržaji)
7. **ključno**: pravo djeteta da zatraži povratak u redovno školovanje bez roditeljskog uskraćivanja suglasnosti.

Usporedni primjeri (Slovenija, Austrija) pokazuju da stroga regulacija zahtijeva velike financijske izdatke. Za oko 100 djece, Slovenija izdvaja značajne resurse za provjere, podršku i administraciju. Hrvatska bi, s procijenjenih nekoliko desetaka trenutnih slučajeva obrazovanja kod kuće i potencijalno nekoliko stotina njih, ako se legalizira, trebala uložiti velika financijska sredstva. Pitanje je je li to optimalno usmjeravanje ograničenih obrazovnih resursa.

Smjerovi budućih istraživanja

Buduća istraživanja trebala bi se fokusirati na nekoliko područja. Prvo, potrebna su longitudinalna istraživanja koja bi pratila dugoročne ishode obrazovanja kod kuće. Drugo, važno je istražiti primjere zemalja koje su već implementirale ovaj pristup i učiti iz njihovih iskustava. Treće, trebalo bi istražiti specifične potrebe i izazove različitih skupina roditelja, uključujući one s djetecom s posebnim potrebama.

Konačno, važno je istražiti mogućnosti hibridnih modela koji kombiniraju prednosti obrazovanja kod kuće s resursima i podrškom tradicionalnih škola, što bi moglo predstavljati pragmatičan pristup implementaciji obrazovanja kod kuće u hrvatski kontekst.

ZAKLJUČAK

Obrazovanje kod kuće predstavlja složen obrazovni modalitet s jasno identificiranim prednostima i izazovima. Motivacijski čimbenici koji determiniraju roditeljski izbor mogu se kategorizirati u ideološke i pedagoške razloge, pri čemu roditelji nastoje osigurati obrazovanje sukladno vlastitom vrijednosnom sustavu.

Provedeno istraživanje pokazalo je da visokoobrazovani roditelji iskazuju veću informiranost o obrazovanju kod kuće, dok fleksibilnost i individualizirani pristup predstavljaju glavne motivacijske determinante. Međutim, percipirana nedovoljna kompetentnost roditelja predstavlja značajnu barijeru implementaciji obrazovanja kod kuće. Analiza prikupljenih podataka nameće ključno pitanje: Pod kojim uvjetima bi legalizacija obrazovanja kod kuće bila opravdana kada većina roditelja ne posjeduje verificirane pedagoške kompetencije, kada postoje rizici zlouporabe i zanemarivanja te kada učinkovita regulacija zahtijeva znatne administrativne i financijske resurse?

Usporedna analiza regulatornih okvira (Slovenija, Austrija) potvrđuje da je rigorozna regulacija provediva, ali istodobno upozorava na njezinu resursnu zahtjevnost i implementacijsku složenost. Osobito je poučan finski primjer – minimalna tolerancija obrazovanja kod kuće u obrazovnom sustavu koji međunarodne evaluacije dosljedno pozicioniraju među najuspješnije – što sugerira da postoje strukturni razlozi zbog kojih izvrsni javni obrazovni sustavi ne potiču institucionalizaciju ovakva oblika obrazovanja.

Obrazovanje kod kuće nije normativno neutralna opcija. Ono može predstavljati pedagoški kvalitetnu praksu kada ga provode kompetentni, angažirani roditelji s odgovarajućim resursima i stručnim znanjem. Međutim, istovremeno može biti štetno kada je motivirano potrebom za kontrolom, ideološkom izolacijom ili kada roditelji ne posjeduju potrebne pedagoške, psihološke i socijalne kompetencije. Ključno je prepoznati da djeca nemaju autonomnu mogućnost izbora – odluku donose roditelji, što stvara asimetriju moći koja nužno zahtijeva institucionalne zaštitne mehanizme.

Međutim, temeljno pitanje ostaje predstavlja li implementacija ovakva regulatornog okvira optimalnu raspodjelu javnih resursa kada postojeći školski sustav pokazuje nedostatke (pretjerana frontalna nastava, nedovoljna individualizacija, vršnjačko nasilje) koji upravo motiviraju roditelje da traže alternative. Možda je prioritet usmjeriti resurse na reformu institucionalnog obrazovanja

umjesto na izgradnju paralelnoga regulatornog sustava koji zahtijeva znatna materijalna i organizacijska ulaganja.

Konačno, nužno je istaknuti da je glas koji nedostaje u ovom istraživanju – kao i u većini znanstvene literature o obrazovanju kod kuće – *djetetov glas*. Buduća istraživanja moraju metodološki uključiti dječju perspektivu kao primaran izvor podataka. Djeca su primarni dionici obrazovnog procesa, a njihovo pravo na sudjelovanje u odlukama koje ih se neposredno tiču (*Konvencija o pravima djeteta*, članak 12., 2001) ne smije biti marginalizirano u političkim, stručnim i roditeljskim diskursima.

Obrazovanje kod kuće u Hrvatskoj zahtijeva kontinuirano znanstveno istraživanje, multidisciplinarnu društvenu raspravu i, ako se odluči za zakonsku regulativu, implementaciju rigoroznih zaštitnih mehanizama. No prije svega zahtijeva iskreno postavljanje temeljnog pitanja: Što je u *najboljem interesu djeteta* – ne roditelja, ne obrazovnog sustava, već djeteta kao subjekta s pravom na kvalitetno obrazovanje, siguran razvoj i društvenu participaciju?

Ovo istraživanje ne može ponuditi definitivan odgovor na to normativno pitanje, ali nudi empirijsku i analitičku osnovu za informiranu javnu raspravu i politički diskurs koji su nužni za odgovorno donošenje odluka u ovome kompleksnom području obrazovne politike.

Rastući interes za obrazovanje kod kuće zahtijeva kontinuirano znanstveno istraživanje i razmatranje mogućnosti zakonske regulative u hrvatskom kontekstu, uz osiguravanje adekvatnih standarda kvalitete i zaštite djece.

LITERATURA

- AJZEN, I. (1991). The Theory of Planned Behavior, *Organizational Behavior and Human Decision Processes*. 50 (2): 179–211. https://www.researchgate.net/publication/272790646_The_Theory_of_Planned_Behavior
- ARAI, A. B. (2000). Reasons for Home Schooling in Canada, *Canadian Journal of Education*. 25 (3): 204–217. <https://doi.org/10.2307/1585954>
- BAIHAQI, M. (2025). Modern Homeschooling Trends: An Alternative to Children's Education in the Flexible Era, *Journal of Islamic Elementary Education*. 3 (1): 282–290. <https://doi.org/10.32806/islamentary.v3i1.815>
- BARTHOLET, E. (2020). Homeschooling: Parent rights absolutism vs. child rights to education & protection, *Arizona Law Review*. 62 (1): 1–80.
- BRAUN, V., CLARKE, V. (2006). Using thematic analysis in psychology, *Qualitative Research in Psychology*. 3 (2): 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- CARLSON, J. F. (2020). Context and regulation of homeschooling: Issues, evidence, and assessment practices, *School Psychology*. 35 (1): 10–19. <https://doi.org/10.1037/spq0000335>
- CHEUNG, L. (2025). A Study of the Parental Decision to Homeschool. Doktorski rad. Claremont Graduate University. <https://www.proquest.com/openview/46d10faa23109be6e1f3bd587e880652/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750&diss=y>
- DADIĆ, K. (2012). Kritičko razmatranje modela homeschoolinga, *Život i škola*. 58 (28): 21–30. <https://hrcak.srce.hr/95239>
- DE LAAT, G. M., DADIĆ, K., KARDUM, R. B. (2020). Homeschooling: Between Croatian aspirations and Slovenian reality, *Educational Process: International Journal*. 9 (1): 7–22. https://edupij.com/files/1/articles/article_188/EDUPIJ_188_article_5e970f516951a.pdf
- DEALA HANGAD, E. (2024). A Phenomenological Study of Homeschooling: Understanding the Experiences and Narratives of Parents, *International Journal of Innovative Science and Research Technology*. 9 (7): 2988–2996. <https://doi.org/10.38124/ijisrt/IJISRT24JUL1653>
- DUMAS, T. K., GATES, S., SCHWARZER, D. R. (2010). Evidence for homeschooling: Constitutional analysis in light of social science research, *Widener Law Review*. 16 (1): 63–87.
- DUNNING, D. (2011). The Dunning–Kruger effect: On being ignorant of one's

- own ignorance. U: Olson, J. M., M. P. Zanna (ur.). *Advances in experimental social psychology* (vol. 44, str. 247–296). Academic Press. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-385522-0.00005-6>
- EUROPEAN COMMISSION/EACEA/EURYDICE. (2018). *Home Education Policies in Europe: Primary and Lower Secondary Education. Eurydice Report*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/ea077239-e244-11e8-b690-01aa75e-d71a1/language-en>
- GREEN, C. L., HOOVER-DEMPSEY, K. V. (2007). Why Do Parents Homeschool? A Systematic Examination of Parental Involvement, *Education and Urban Society*. 39 (2): 264–285. <https://doi.org/10.1177/0013124506294862>
- GUTERMAN, O., NEUMAN, A. (2017). Schools and emotional and behavioral problems: A comparison of school-going and homeschooled children, *The Journal of Educational Research*. 110 (4): 425–432. <https://doi.org/10.1080/00220671.2015.1116055>
- GRUDEN, Z., GRUDEN, V. (2006). *Dijete – škole – roditelj*. Zagreb: Medicinska naklada.
- GRUNZKE, R. Z. (2010). *Pedagogues for a new age: Childrearing practices of unschooling parents*. Doktorski rad. Sveučilište Florida. <http://ufdc.ufl.edu/UFE0041535/00001>
- JOLLY, J. L., MATTHEWS, M. S., NESTER, J. (2013). Homeschooling the gifted: A parent's perspective, *Gifted Child Quarterly*. 57 (2): 121–134. <https://doi.org/10.1177/0016986212469999>
- KONVENCIJA O PRAVIMA DJETETA (2001). Zagreb: Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži.
- KUNZMAN, R. (2009). *Write these laws on your children: Inside the world of conservative Christian homeschooling*. Boston, MA: Beacon Press.
- KUNZMAN, R., GAITHER, M. (2013). Homeschooling: A Comprehensive Survey of the Research, *Other Education*. 2 (1): 4–59. https://www.researchgate.net/publication/288881039_Homeschooling_A_Comprehensive_Survey_of_the_Research
- LUBIENSKI, C. (2003). A Critical View of Home Education, *Evaluation & Research in Education*. 17 (2–3): 167–178. <https://doi.org/10.1080/09500790308668300>
- MAYBERRY, M., KNOWLES, G., RAY, B., MARLOW, S. (1995). *Home schooling: Parents as educators*. Corwin Press/Sage.
- MAZAMA, A., LUNDY, G. (2015). African American homeschooling and the

- quest for a quality education, *Education and Urban Society*. 47 (2): 160–181. <https://doi.org/10.1177/0013124513495273>
- MEDLIN, R. G. (2013). Homeschooling and the Question of Socialization. Revisited, *Peabody Journal of Education*. 88 (3): 284–297. <https://www.stetson.edu/artsci/psychology/media/medlin-socialization-2013.pdf>
- MURPHY, J., Gaither, M., GLEIM, C. E. (2017). The calculus of departure: Parent motivations for homeschooling. U: Gaither, M. (ur.). *The Wiley Handbook of Home Education* (86–120). John Wiley & Sons.
- NOEL, A., STARK, P., REDFORD, J. (2013). *Parent and Family Involvement in Education, from the National Household Education Surveys Program of 2012* (NCES 2013-028). Washington: National Center for Education Statistics, Institute of Education Sciences, U.S. Department of Education. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED544174.pdf>
- RAY, B. D. (2017). A Review of research on Homeschooling and what might educators learn? *Pro-Posições*. 28 (2): 85–103. <https://doi.org/10.1590/1980-6248-2016-0009>
- RAY, B. D. (2021). Should educators promote homeschooling? Worldwide growth and learner outcomes, *Journal of Pedagogy*. 12 (1): 55–76. <https://sciendo.com/article/10.2478/jped-2021-0003>
- ROMANOWSKI, M. H. (2001). Common Arguments about the Strengths and Limitations of Homeschooling, *The Clearing House*. 75 (2): 79–83.
- SPASENOVIĆ, V., VUJISIĆ ŽIVKOVIĆ, N. (2017). Pokušaji ostvarivanja pedagoškog pluralizma u obrazovnoj politici i praksi u Srbiji, *Acta Iadertina*. 14 (1): 1–14. <https://hrcak.srce.hr/190031>
- THOMAS, A. (2002). Informal learning, home education and homeschooling. *The encyclopedia of pedagogy and informal education*. URL: <https://infed.org/mobi/informal-learning-home-education-and-homeschooling-home-schooling/>. Posjećeno: 3. ožujka 2025.
- THOMAS, J. (2016). Instructional motivations: What can we learn from homeschooling families?, *The Qualitative Report*. 21 (11): 2073–2086. <https://doi.org/10.46743/2160-3715/2016.2425>
- VIJAYAKUMAR, P., LAWRENCE, A. (2021). Homeschooling: a paradigm shift during covid-19 crisis, *International Journal of Advance Research and Innovative Ideas in Education*. 7 (1): 1474–1479. https://www.researchgate.net/publication/349477381_HOMESCHOOLING_A_PARADIGM_SHIFT_DURING_COVID-19_CRISIS

- VAN GALEN, J. A. (1991). Ideologues and pedagogues: Parents who teach their children at home. U: Van Galen, J., M. A. Pitman (ur.). *Home Schooling: Political, Historical, and Pedagogical Perspectives* (63–76). Norwood, NJ: Ablex Publishing.
- WAGNER JAKAB, A. (2008). Obitelj – sustav dinamičnih odnosa u interakciji, *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*. 44 (2): 119–128. <https://hr-cak.srce.hr/30728>
- WANG, K., RATHBUN, A., MUSU, L. (2019). School choice in the United States: 2019 (NCES 2019–106). Washington: National Center for Education Statistics. <https://nces.ed.gov/pubs2019/2019106.pdf>
- WEST, R. L. (2009). The Harms of Homeschooling, *Philosophy & Public Policy Quarterly*. 29 (3–4): 7–11.
- WYATT, G. (2007). *Family ties: Relationships, socialization, and home schooling*. Lanham, MD: University Press of America.

ADVANTAGES AND CHALLENGES OF HOMESCHOOLING FROM PARENTS' PERSPECTIVE: A CRITICAL ANALYSIS IN THE CROATIAN CONTEXT

Marija SABLJIĆ

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilište Josip Juraj Strossmayer u Osijeku

Senka ŽIŽANOVIĆ

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilište Josip Juraj Strossmayer u Osijeku

Anamarija PANČIĆ

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilište Josip Juraj Strossmayer u Osijeku

ABSTRACT

KEYWORDS:

alternative education, children's rights, homeschooling, pedagogical pluralism, parental motives

Homeschooling represents an alternative form of education that occurs in the family home rather than in formal educational institutions. In Croatia, this form of education remains legally unregulated, whereas in many European countries it is integrated into the legislative framework. This study critically examines Croatian parents' attitudes toward the advantages and challenges of homeschooling and analyzes the factors influencing their willingness to consider this educational model, particularly in relation to parents' right to choose and the child's right to quality education. An empirical study was conducted on a sample of 80 parents, employing both quantitative and qualitative data analysis. The results indicate that parents with higher levels of education demonstrate greater awareness of homeschooling, while flexibility, individualized approach, and dissatisfaction with the formal school system are identified as key motivational factors. However, most parents do not consider themselves sufficiently competent to independently implement the educational process, which represents a significant barrier to the adoption of this approach in the Croatian context. The paper critically discusses potential risks of unregulated homeschooling, including the possibility of educational neglect and misuse, and raises the question: if most parents do not feel competent, under what conditions would the regulation of homeschooling be justified? Given the growing interest in homeschooling, continuous scientific research and careful consideration of possible legal regulation in the Croatian context are essential, along with ensuring appropriate quality standards and child protection mechanisms.